

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Komáromban történt Emlékezés az ENSZ Holokauszt napon

2007. január 28., vasárnap

Menház – Zsidó Kulturális és Közösségi
Központ, Eötvös u. 15, Komárom

Január 27-ét, az auschwitzi haláltábor 1945-ös felszabadításának napját 2005. november 1-jén nyilvánította holokauszt emléknappá az ENSZ-közgyűlés. Az egyhangú határozat hangsúlyozza „az emlékezés kötelességét” és a „tanítás kötelességét”, hogy a jövő nemzedékei megismerjék a hatmillió, túlnyomórészt zsidó áldozatot követelő náci tömeggyilkosságok történetét.

A Komáromi Zsidó Hitközség 2007-ben, a második ENSZ Holokauszt napon első alkalommal szervez programot városunkban azzal a nem titkolt céllal, hogy olyan témaat kártyon a nyilvánosság elé, melyekről eddig egyáltalán nem, vagy csak nagyon keveset beszéltek. Bízunk benne, hogy sok érdeklődő vendégünk lesz ezen a délutánon.

13:30 – Komárom és a Holokauszt-előadó Kovács Tamás, a budapesti Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékhely csoportvezető történésze.

Kovács Tamás fiatal kora ellenére több éve aktív kutatója a témanak, 2003 után másodszor tér vissza városunkba, ezúttal a Vérszkorszak speciálisan Komárom-hoz kötődő eseményeiről ad elő.

14:30 – Boldog Salkaházi Sára- a szerző, Hidvégi Máté mutatja be könyvét

Hidvégi Máté biokémikus, művelődéstörténész, a kémia tudomány kandidátusa, címzetes egyetemi tanár, több gyógyszer, többek között a daganatos betegeket gyógyító AVEMAR feltaalálója. Művelődéstörténeti munkássága főként a magyar-zsidó kultúrát öleli fel.

Salkaházi Sáráról a boldoggá avatás kapcsán jelent meg könyve a Szent István Társulat gondozásában. A beszélgetés során külön kitér majd a komáromi vonatkozásokra.

16:00 – Megemlékezés és gyertyagyújtás a komáromi zsinagógában, az áldozatok emlékművénél

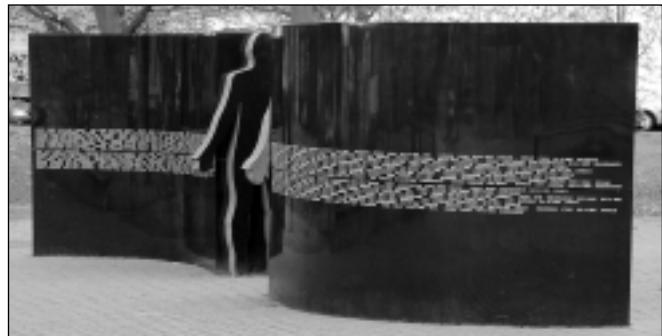
Mindenkit szeretettel várunk!

Lapunkat Nyitrán is olvassák, küldjön fotót Ön is városa zsidó emlékeiről!

TuBiSvát, a fák újéve

A Shalom klub évadnyitó összejövetele **2007. február 11-én**, vasárnap 14:30-kor 15-féle gyümölccsel várunk minden kedves érdeklődő! Részletek a HH januári számában.

A Holokauszt áldozatainak emléke a jülicher új városháza közelében. Paszternák Tamás írása a 7. oldalon.

Felhívás

A Komáromi Zsidó Hitközség hosszú távra bérbe adja a Komárom, Eötvös u. 9. lakóház földszintjén megüresedett üzlethelyiséget. Érdeklődni lehet a kile@menhaz.sk címen és a KZSH telefonszámain!

Múltidéző

A két egykori komáromi zsinagóga: a neológ (ma squash centrum) és az ortodox (ma idősek otthona). Bányai Ferenc, a Prágai Zsidó Hitközség elnökének adománya.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk, ahoz, hogy a komáromi zsidó közösség színvonalas programokat szervezhessen, újjáéledjen a vallási és a kulturális élet, felújíthassuk a MENHAZAT, megjelenheszen és eljusson Önhöz a HH, nem kevés anyagi forrás szükséges. Kérjük, hogy amenynyiben módjában áll, támogassa céljaink elérését. Adományait előre is köszönjük!

Cím:

Židovská náboženská obec v Komárne

Bankunk címe:

Slovenská sporitelňa a.s. Palatínova 33, 94501 Komárno

Koronaszámla:

SK 0609000000000026384962

Devizaszámla:

SK 5909000000000027668967

Támogassa ön is a KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot!

Faliújság

rövid hírek

★ A HH-t Reisz Erzsébet (Dunaszerda-hely) támogatta! Köszönjük!

★ Tovább bővült a Spitzer Béla Kis-könyvtár állománya, magyar és szlovák nyelvű könyveket szereztünk be.

★ A Saláth család chanukagyertyákat ajándékozott közösségeinknek.

★ Nyertes pályázatok: Komárom Városa 8000 Sk-val támogatta a Wiener Jüdischer Chor koncertjét, 17900 Sk támogatást szavaztak meg közösségeinknek a város idei költségvetésének pozitív egyenlegéből. A Holland Zsidó Humanitárius Alap 5000 EUR-val támogatta a 2007. évben megvalósuló, fiataloknak szóló „Ledor Vador“ programunkat.

★ A KZSH elnöke levélben gratulált dr. Bastrnák Tibornak, városunk polgármesterének újratársztása alkalmából.

★ Ezúton gratulálunk dr. Novák Tamásnak, a KZSH tagjának városi képviselővé választásához.

★ A HH szerkesztősége gratulál Kardos Péter zuglói főrabi úrnak, rendszeres olvasónknak magas állami kitüntetése átvétele alkalmából.

★ Január 1-jén kerek születésnapját ünnepli az egyetlen komáromi zsidó ikerpár, a KZSH titkára Ádlerné Raab Éva és testvére Szépné Raab Ágnes. MAZL TOV! Bis 120!

★ A KZSH elnöksége 2006. december 29-én, lapzártánk után tartotta ülését. A beszámolót a HH január havi számában olvashatják.

★ A 2007. évi Mártírnára 2007. június 10-én, vasárnap kerül sor a komáromi zsidó temetőben.

★ Megújultak weboldalaink: www.menhaz.sk, www.kehreg.com.

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszervezettő – šéfredaktor: Paszternák Tamás (paszternak_t@hotmail.com), Paszternák András (paszti@hotmail.com), **munkatársak** – spolupracovníci: Gál Juli (Budapest), Mgr. Piczek Ferenc, Ing. Kollár Gábor, **tördelőszervezettő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószervezettő** – jazyková korektúra: Katarína Potoková (Nitra), Vadász Magda (Budapest), Kornfeldová Nelly (Dunaszerdahely), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), **nyomtatás** – tlač: Silvester s.r.o., a **KZSH címe** – címlap: anachnu2002@hotmail.com, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: anachnu2002@hotmail.com, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** OÚ-OVVS/2003-5. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!****

Chanukai gondolatok

Apró lángok, nagy fényesség!

Miért ünnepeljük a Chanukkát? Mert a bölcsék ezt tanították: Kiszlév 25-én kezdődik Chanukka nyolc napja, amikor sem böjtölni, sem gyászolni nem szabad. Miért? Mert a pogányok egykor betörtek a szentélybe, megfertőzték a szent olajat. Amikor pedig a Hasmonéusok legyőzték őket, nem találtak többet, mint egyetlen olajos korsót, mely a főpap pecsétjével volt lepecsételte. Bár ez csak egy napi olajat tartalmazott, mégis csoda történt és nyolc napon át égett. Eztendőre rá ünneppé avatták e napot és zsoltárszóval, hálaénekkel magasztalták Istent. (Talmud Sabbath 21 b.)

Nagy Sándor i.e. 332-ben elfoglalta a Szentföldet szinte csak azt érzékelte a zsidó nép hogy nem a perzsa hanem a görög helytartók szedik be az adót. Idővel a zsidó nép el is fogadta az új királyt innen a későbbi legenda, amelyben Nagy Sándort a „zsidóvédő” királynak nevezték. Egy másik legenda amely alátámasztja a zsidók megelégedettséget, hogy hálából Alexandernek nevezték el elsőszülöttjeit. Nagy Sándor korán meghalt; és az egész terület állandó küzdelmek csaták háborúk színhelyévé vált. Közel száz év nyugtalanság alatt hat gázdát cserélt az ország. A Palesztin földet i.e. 199-ben III. Antiochus szerezte meg, aki Szíria felett uralkodott, de görög nyelvű és hellenisztikus kultúrájú családból származott. A király jó szemmel látta, hogy a nép Jeruzsálem elfoglalása után barátságosan fogadta az új helytartót, és a hadsereget is ellátták élelmemmel. Ennek fejében később károltolta a király az ostrom alatt ért károkat és a szentélyt is helyreállította. Elrendelte az ősi zsidó törvények betartását, adómentességet kaptak az ország lakói és a rabszolgákat is felmentették.

És támadt új király Egyiptom fölött, aki nem ismerte Józsefet. Hasonló dolog történt i.e. 167 decemberében hiszen IV. Antiochus váratlanul megszállta Jeruzsáemet. Ellentétben az apjához megtiltotta a Tóra megtartását, az Ábrahám szövetség felvételét, valamint halálbüntetéssel sújtotta a szombat és újhold megtartását. Naponta kétszer disznót áldoztak az olymposi Zeus tiszteletrére. Kiszlév 25-én a szentély előcsarnokában felállították mind Zeus mind pedig Antiochus Epiphanesnek szobrát.

Felteszik a kérdést miért hozott ilyen zsidóellenes rendeleteket a király? Akár zsidógyűlölet akár a szertartások nem értését lehetne említeni, de történészek a 169-ben kitört jeruzsálemi zendülés megtorlásával magyarázzák. Dániel könyvében a népe bűnei miatt Isten sújtó kezét érzi Antiochus üldözésében. Böjt és ima talán közelebb hozza a megváltást, ezt prófétálta Dániel megoldásként.

Jeruzsálem és az egész tartomány megtelt oltárokkal, és sokan behódolva saját házaik előtt is felállították a bálványokat. Voltak akik szembeszálltak a királyi rendelet ellen, mint az ősz Elázár és hét gyermeké aikik mártír halált haltak. Úgy látszott vérük hiába hullt, mert az istentelenség egyre terjedt és nem volt aki megállítás.

Jeruzsálemtől nem messze Modiin városába is felállították az oltárokat és áldozatot akartak bemutatni. Előugrott a tömegből a Hasmonáj családból Mattitjáhu leütve az áldozni akarót és egyben feldöntötte az oltárt. A görögök katonák megdöbbenedések közben sikerült elmenekülnie Mattitjáhunak és öt fiának. Mind Elázár legendája mind Mattitjáhu tette egyre több lázadót szült aikik szembeszálltak a bálványimádással. Sokan követték a Hasmonáj család tettét, inkább elbujdostak és ezzel elkezdődött a felszabadító háború. Sajnos nem csak az ellenég ellen kellett küzdeniük nap, mint nap hanem a saját népük hűtlenjei ellen.

Tragikus események történtek az első év küzdelmeiben, hiszen ősi szokás volt, hogy a szombati munkaszünet a harcban való szünetelést is jelentette: nemcsak támadó cselekedetet nem hajtottak végre, de nem is védekeztek. Éppen szombaton bukkantak rá a bujdosóknak egy barlangban elrejtőzött csoportára és minden ellenállás nélkül lekaszabolták őket. Mattitjáhu elhatározta, hogy szombaton ezentúl sem támadnak, de védekezni minden körülmény között fognak. Napjainkban az életveszély elve alapján akár a támadást is megenyedik, példa erre a Jom Kippuri háború.

Mattitjáhu halála után Juda Makkabi vette át a vezetést, kinek vezérletével megkezdődtek a komoly küzdelmek. Ptolemaios vezérletével 40.000 főnyi sereg állt szemben a hatezer főnyi zsidó

katonákkal. Micpában gyülekeztek, ahol ima után utolsó bátorításként mondta Juda Makkabi: „Jobb meghalunk a csatában, mint látnunk nemzetünk és szentélyünk romlását. Amiként Isten akarja, úgy legyen!”

Isten segítsége mellett kitűnő stratégiával taktikával sikerült leverni a görög csapatokat. A hegység ismeretével és a görög csapatok megkerülésével végül, i.e. 164 decemberében megrohanták és elfoglalták a fővárost. Az utcákon fáklyákat gyújtottak, és a szentélyben ismét kigyült a Menóra. Megtisztították a szentélyt a bálványoktól, és az egy napra való rituálisan tiszta olajból, nyolc napon át gyűjthatták meg a Menórát: annyi idő kellett új, tiszta olaj préseléséhez. A szentély felavatásának nyolcnapos ünnepét attól fogva valóban évről-évre megünnepte Izráel népe és elnevezte Chanukkának, a felavatás ünnepének. 164. Kiszlév 25-ével befejeződik tehát a makkabeus hősök legendává magasztuló története és megkezdődik az ünnepnek, Chanukkának az életútja.

A reggeli imában Háll-lzsoltárokat mondunk, az Amidában a tizennyolc áldásmondásban és az étkezés utáni imában külön könyörgést mondunk, betoldva az „Ál haniszim” imát. A Tórából, emlékezésül a szentély felavatására, a svatagi frigysátor felszentelésével kapcsolatos áldozatokról szóló elbeszélést olvassák fel az ünnep nyolc napjának reggeli istentiszteletén. A legtöbb közösségen szokás a reggeli és az esti ima végén elmondani a szentély felavatására szóló zsoltáréneket, és a bűnbánó zsoltár (Tachanun) elmarad. Chanukka ünnepének legjellemzőbb szertartása azonban az esténkénti mécses vagy gyertyagyújtás.

Az egész család, anya és gyermekék egyaránt odagyülekeznek, amikor a családfő a menóra jobboldalán elhelyezett gyertyákat a sammas (szolgaláng) segítségével, ősi előírás szerint balról-jobbra haladva, meggyújtja.

Megszólalnak a gyertyagyújtást bevezető áldásainak szavai: „Áldott vagy Te Örökkévaló Istenünk, aki megszenteltél parancsolataiddal és meghagyad nekünk a chanukkai mécsesek meggyújtását. Áldott vagy Te Örökkévaló Istenünk, aki csodákat műveltél atyánkért, a régelmű napjaiban, ez idő tájt.”

(Folytatás a következő oldalon)

Mi Kamo'ha Ba-elim Hachem...

A hagyomány szerint ebből a bibliai sorból áll össze az az akrosztichon, amely a szabadságharc vezérének, Júdának és családjának lett a neve. Jól ismerjük e nevet: Makabi. A vers Mózes II. könyvből való, és így szól: „Ki hasonlít hozzád az istenek közül?” S valóban, ki hasonlítható még az Örökkévalóhoz, aki csodát tett a maroknyi szabadságharcossal, akik így győzedelmeskedhettek a szír-görög hódítók felett. S ott volt még a bálványokkal tisztálanná tett Szentély, amit meg kellett tisztítani. A szertartáshoz kóser olaj szükségetetett, hogy a Templom menorájában a fényt meggyújthassák, és felavassák a Szentélyt. Ám csak egy napig elegen-

dő főpapi pecséttel ellátott olajat találtak. S újra csoda történt, hisz' az egy napnyi olaj nyolc napon keresztül szolgáltatta a fényt. Így elegendő idő volt a Szentély megtisztításához.

Röviden ez a Hanuka ünnepének lényege. Üzenete azonban, ami minden mögött a történet mögött húzódik, sokkal több. Hanuka ünnepét már az elkövetkezendő évben megünnepték a zsidók, és ünnepeljük azóta is, minden napig. Nem csupán a "messeszerű" csodatételel, hanem az eltökéltséget, a kilátástartás ellenére vállalt harcot, a harcot vívó neves és névtelen hősököt, Júda Makabit, Mattitjahut és családját, akik a kicsi Modiinból elindulva vállálták a re-

ménytelennek tűnő küzdelmet az idegen hatalom, IV. Antiochosz és az szír-hellén seregek ellen. Ünnepeljük az Örökkévalót, amiért segítségére volt a zsidóknak, amiért erőt adott és csodát tett az olajjal.

Az üzenet hozzánk is eljut. Hanuka ezt üzeni és üzente évszázadokon keresztül a zsidóságnak: nincs és nem lehet oly reménytelen helyzetben, hogy abból ne volna kiút, s legfőképp ne volna segítség.

Mi Kamo'ha Ba-elim Hachem... „Ki hasonlít hozzád az istenek közül?” - és a vers így folytatódik - „Kit övez a szentség úgy, mint téged? Félelmetes vagy tetteidben, csodákat művelsz.”

Pári Mirella
(Budapest-Baja)

Az én chanukám

A Chanuka történetéről, vallási vonatkozásáról hozzáértően rabbijaink tudnak nekünk hitelesen beszélni. Én csak a személyes-, családi-, és érzelmi vonatkozásairól szólhatok.

A fény ünnepe, - ha összefoglalva akarom kifejezni - nem elsősorban a kislányom szemében megcsillanó örömmel jelenti. Ennek természetesen „múltja” van.

Lili Lea még kicsi gyermek korában - amikor a világra eszmélt valójában - boldogan bontogatta az ismeretlen betűs dobozkákat, válogatta a színes gyertyákat, és helyezte a gyertyatartóba. Naponta újabbat meggyújtva alig várta, hogy a chanukia összes lángja egyszerre égjen. Legalább ekkora izgalmat jelentettek a napi apró ajándékok; nyolc nap nyolc alkalma! Mosolyogva jegyezte meg, mennyivel jobb nekünk, mint akik a karácsont ünneplik, hiszen a gyerekek nyolcszor kaphatnak ajándékot, nem egyszer.

Chanukakor minden évben történt valami - az ünnep történelmi jelentőségéről való megemlékezés és a hagyomány ápolásán kívül - olyan, ami miatt emlékezetes marad számára és rajta keresztül a számonra is a fény ünnepe.

Egyik év téli szünetében Salzburgban vendégeskedtünk, messzi töltött napjaink sorába a Chanuka is beilleszkedett. Távol élő barátaink keveset tudtak erről az ünnepről. Lili lányom volt, aki elmagyarázta mit jelent nekünk ez a nyolc nap, és örömmel adta át ajándékát az egyszerű chanukiát és a gyertyákat vendéglátóinknak, akik ezt őszinte köszönettel fogadták. Emlékezetes alkalom marad, amikor a Bálint Házba utaztunk Budapestre, hogy a sok-sok gyerekkel együtt ünnepeljünk, és találkozhasson „szarvasi táboros” barátaival. Ámulattal nézték a nagyok színházi előadását a makabéuskörök. (Akkor kezdté gyűjteni a trenderlit, gyűjteménye már szépen gyarapszik) Volt olyan év, amikor Szegeden a UJS fatalai bevonták a színielőadásukba gyerekszerelőként. Sokáig idézgette a fellépés élményeit. Szerinte a Chanuka azért is élmény, mert sokat játszanak, ráadásul fánkot is kapnak... a chanukai fánk pedig mindenkor jobb, mint a hétköznapi!

Ma serdülőként már másként ünnepli a chanukát, de éppen úgy várja a lángok fellobbanását, a fánkot, és fóként a hagyományos szegedi chanuka bált.

Igen, nekem a Chanuka elsősorban a gyermekem boldogságát jelenti! Másodsorban magam is örömmel készülök a fény ünnepére anyaként, nótágozati, és hitközösségi tagként is. Ilyenkor a Nótágozat nevében megajándékozzuk idős hittestvéreinket, lakásukra visszük szerény, de jó szívvel készített ajándékainkat, a Hitközség dísztermében pedig nótársaimmal a vendéglátásban segédkezünk.

Az idén különleges ünnepünk lesz. December 17-re a testvér hitközségeket Szegedre várjuk, közösen gyűjítjük meg a gyertyákat, majd vacsora, tánc, meglepetés műsor, és az elmaradhatatlan chanukai fánk fogyasztása mellett töltjük az estét.

Ábrahám Vera, Szeged

Apró lángok, nagy fényesség

(Folytatás az előző oldalról)

Az első estén hozzáfúzzuk harmadik áldás: „Áldott vagy Te Örökkévaló Isten, világnak királya, aki életben tartottál benünket és megsegítettél, hogy megérhessük ezt a napot” A gyertyák meggyújtása közben előnekeljük a két ismert dalt: „Hánérot hálálu és a Máoz curt”. Péntek délután a chanukkagyertyákat majd a szombati gyertyákat gyűjítjük meg. Szombat kímenetekor a zsinagógában a havdala előtt, otthon rögtön utána. minden nap ügyelni kell, hogy legalább fél órát egjenek a csillagok feljövetele után.

A gyerekek kedvelt chanukkai játéka a pörgettyű, „tenderli”. A chanukkai pörgettyű lényege az, hogy hossztengelye körül elhelyezkedő négy szárnyán egy-egy betű áll, még pedig egy nun, egy gimel, egy hé és egy sin. Kezdőbetűinek összeolvasásával a „nesz gádol hájá sám” (= nagy csoda történt ott) kapjuk. A játékszabályok szerint úgy értelmeznek, hogy n = nichts, g = ganz, h = halb, és s = stell ein, vagyis aki nek a pörgettyűje n-re esik, az semmit sem kap a pénztárból, aki g-re, az elviszi az egészet, aki h-ra, az a felét, aki pedig s-t mutat, annak új betétet kell befizetnie. Megemlítendő az olajban sütött fánk készítése, emlékezve a chanukkai mécsesekre amelyet meggyújtunk. Mindenkinek „CHÁG URIM SZÁMÉÁCH” BOLDOG FÉNY ÜNNEPET kívánnunk.

Y.D. rabbijelölt, Budapest

Jövőnk, ami összeköt – a régió oldala

Chanukai körkép – események a régióban a fény ünnepén

Győr

Az idén felújított egykori győri neológ zsinagóga, ma a Művészeti Szentélye adott otthont a város és a régió chanukai ünnepségének, december 17-én, vasárnap. A színültig telt templomban Villányi Tibor a Győri Zsidó Hitközség elnöke köszöntötte a vendégeket, köztük a megyei közgyűlés elnökét, Várszegi Asztrik pannonhalmi főapátot, a társegházak képviselőit, dr. Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbbit, Tóth Emil főkántort, Suchmann Tamás alelnököt és dr. Egri Oszkárt a MAZSIHISZ képviseletében.

Schweitzer József a tőle megszokott csodálatos előadásában idézte az ünnep történetét, majd Tóth Emil zongorakísérettel gyújtotta meg a gyertyákat.

A műsorvezető Gáti Oszkár színművész volt, előadásában egy verset és egy chanukai haszid mesét is meg-hallgathattunk. Bede Fazekas Csaba a Győri Nemzeti Színház színművész-e a Hegedűs a házterén népszerű dallamaiból énekelt, őt a színház karigazgatója kísérte zongorán.

A szünet után a Széchenyi István Egyetem Zeneművészeti Karának hallgatói adtak koncertet. A teremben kiállítás nyílt Villányi András, a zsidó életet idéző fotóiból. Zárszóként Suchmann Tamás szólt a megjelenekhez, majd az első emeleti karzaton izletes fánkokat szolgáltak fel.

A programon a helyi közösség tagjai mellett, számos szímpatizáns, és a régió kiléinek tagjai - Mosonmagyaróvárról, Komáromból, Dunaszerda-

Ünnep a felújított Győri nagyzsinagógában

Dr. Schweitzer József és felesége a győri Chanukán

helyről, Galántáról és Érsekújvárból is ott voltak.

Köszönet a szervezőknek.

/v/

Vác

December 19-én tartották Vácott a hanukkai rendezvényeket. A gála műsorára 18 órakor került sor, a Madách Imre Művelődési Központ színházterében „II. Váci Hanukkai Fánkfestivál” címen.

Dr. Bóth János polgármester fővárosi megnyitója után Turai János hitközségi elnök köszöntötte az ünneplő

közönséget és beszélt a Fény Ünnepének történelmi jelentőségéről. A liturgiai részt Zucker Immánuel kántor és Chikán, a helyi hitközség előimádkozója recitálták, majd meggyújtották a gyertyákat. A szertartást a közönség felállva hallgatta végig.

A Klezmer R's és az Anavim Klezmer Band szórakoztatták a publikumot, a zenei produkciókat viharos taps kísérte. A zenés est végeztével a jelenlévőket bőségesen megterített

asztalok várták, ahol mindenki kedvérre fogyaszthatott az ízletes fánkokból.

A Hanukkai Fánkfestivál tradicionális városi ünnepéppé nőtte ki magát, egyre többen látogatják a város tá-felállva hallgatta végig.

Az egyre több színvonalas, nyitott zsidó ünnep is hozzájárul Vác mielőbbi festivál városá nyilvánításához.

Komáromi Barnabás

Komárom

A tatabányai, tatai, párkányi, bicskei és győri zsidó közösségek tagjaival együtt ünnepeltük az 5767. esztendő Chanukáját Komáromban. A Shalom klub vendégeit Paszternák Tamás, a közösség programkoordinátora köszöntötte, szólt az ünnep eredetéről és szokásvilágáról.

Hagyományainkhoz híven a gyertyákat Várnai Gábor hittestvérünk gyújtotta meg. A játékos trendelizést Paszternák András vezette. Nagy örööm volt számunkra, hogy a magyarországi zsidó sajtótermékeknek és az Internetnek köszönhetően Szverle Balázs bicskei hittestvérünk is csatlakozhatott hozzánk, aki saját üvegfestményével ajándékozta meg a közösséget. A 2007-es programjánlók után Ádler Évát, hitközségünk titkárnőjét köszöntöttük közelgő kerek születésnapja alakalmából. Az ünnepet az ízletes fánk tette még édesebbé.

PA

Komárno

V Komárne sme oslavovali Chanuku roku 5767 spolu s členmi židovských náboženských obcí miest Tatabánya, Tata, Štúrovo, Bicske a Győr. Hostí klubu Shalom uvítal programový koordinátor komunity, Tamás Paszternák, hovoril o pôvode a o zvyklostiach tohto sviatku.

Verne našim tradíciam, sviečky zapálil náš spoluveriaci, Gábor Várnai. Hravé tkanie trendelu viedol András Paszternák. Bolo pre nás veľkým potešením, že vďaka židovskej tlači v Maďarsku a Internetu sa ku nám mohol pripojiť aj náš spoluveriaci z Bicske Balázs Szverle, ktorý našej komunité daroval vlastnú podmaľbu na skle. Po vyhlásení programov na rok 2007 sme blahoželali tajomníčke našej náboženskej obce Eve Ádrovej pri príležitosti jej blížiaceho sa okrúhleho jubilea. Sviatok sme ešte viac osladili chutnými šíškami.

TuBiSvát

11. februára 2007, v nedele o 14:30 hod., otvorenie sezóny a posedenie klubu Shalom, srdečne Vás čakáme s 15 druhmi ovocia a tešíme sa na všetkých záujemcov! Podrobnosti v januárovom čísle Spravodaja náboženskej obce.

Érsekújvár

Ünnepi halvacsorán látta vendégül Hanuka utolsó délutánján az Érsekújvári Zsidó Hitközség a városból, Párkányból, Komáromból, Léváról és különösről érkezett vendégeket. Roth Tamás elöljáró köszöntője után Saltzmann Tamás idézte az ünnep jelentőségét, majd Messinger Tibor előimádkozó a hetiszakaszról beszélt. A hagyományos diós és kocsonyás halat a közösség hölgyleggyel szolgálták fel. Az ízletes ételt Messinger Tibor és neje, Gizella készítette. A szemközti imateremben a férfiak a délutáni imára gyűltök össze.

PT *Messinger Tibor, az érsekújvári ünnepség egyik szervezője*

Chanukai ünnepség Érsekújvárott

Nové Zámky

Židovská náboženská obec v Nových Zámkoch pohostila sviatočnou rybácou večerou v posledné popoludnie Chanuky hostí z mesta Nových Zámkov, Štúrova, Komárna, Levíc a zo zahraničia. Po úvodnom uvítaní predstaveného Tomáša Rotha citoval

Tomáš Saltzmann význam tohto sviatku a potom hovoril Tibor Messinger o parašat shavua. Dámy, ktoré sú členkami komunity, servírovali tradičnú huspeninovú rybu s orechami. Chutné jedlo pripravil Tibor Messinger s manželkou Gizellou. Muži sa zhromaždili k poobedňajšej modlitbe v protiľahlej modlitebni.

/p/

Jitzko má 60 rokov

Jichak Roth, pre nás všetkých Jicko, oslávil dňa 15. decembra okrúhle jubileum: 60. narodeniny. V poslednom pol druhu storočia zohrával dôležitú úlohu vo výchove mládeže ako vedúci mládežníckeho tábora v Szarvasi. Gratulujeme. Bis 120!

Výzva

Komárňanská židovská náboženská obec chce dať do dlhodobého prenájmu prázdnne obchodné priestory v obytnom dome na ulici Eötvösa číslo 9, Komárno. Informácie na e-mailovej adrese kile@menhaz.sk a telefónnych číslach ŽNO!

Egy hónap Németországban

Paszternák András beszámolója

Jülich...

A sors úgy hozta, hogy november végettől egy hónapot töltöttem egy északrajna-westfaliai kutatóközpontban, Jülichben. A Köln és Aachen közötti kisvárosban töltött idő alatt, többnyire a hétvégéken számtalan zsidó vonatkozású élményben volt részem, ezeket osztom most meg az Olvasókkal.

Elutazásom előtt a városka weboldalát (www.juelich.de) böngészve érdekes információkhoz jutottam. Megtudtam, hogy a mai An der Synagoge utcában emléktábla idézi az egykoron itt állt templomot, melyet 1862-ben építettek. 1938-ban a Kristályéjszaka idején megrongálták az imaházat, 1944-ben a háború során megsemmisült a teljes épület. Jülichben már 1348-ban éltek zsidók, a környéken a legkorábbi iratok 1226-ból maradtak fent. A régi zsidó temető (1816-1941 között használva) még ma is megvan az Aachener Strassen.

Az első szabad vasárnapomon felkerestem hát az emléktáblát, mely egy lakóház oldalán található, mint az a helyszínen készített fényképen is látszik. Azt gondoltam, bizonyára ennyi, amivel a város mai lakossága a helyi zsidó közösségre emlékezik, de szerencsére tévedtem. Néhány utcával odébb a gimnázium és az új városháza mellett egy embermagasságú

A zsinagógára emlékeztető tábla a német kisváros központjában

Holokauszt emlékmű található. A két márvány félkört egy-egy emberi alak szakítja félbe, a ez emlékmű minden oldalán az elpusztított zsidó polgárok neve, születési dátuma és helye látható... Megható, hogy egy ilyen kis városban ilyen módon adóznak egy elpusztított közösséggel emlékének.

Az új berlini Holokauszt emlékmű a Brandenburgi kapu közelében

Berlin...

Németország felelősségét, és emlékezni akarását jelzi a 2005-ben, Berlinben felavatott, Európa elpusztított zsidóságára emlékeztető monumentális alkotás a Brandenburgi kapu szomszédságában. A több mint 2500 gránit tömb egy egész teret betölt, a föld szintjével egyenlőtől négy méterig változik a tömbök magassága. Szívszorító élmény eltűnni a fekete oszlopok sokasága közt, bolyongani az útvesztők végtelenségében. A korszakról többet tudhatunk meg a tér sarkán elhelyezkedő földalatti információs központban. Fényképek, adatok, idézetek a Vésvízkorszakról,... talajra kivétiltett naplórészletek,... felolvasható élettörténetek, töredékek. Számonra a legmeghatóbb a családok terme volt, ahol minden ország egy-egy zsidó családjának sorsával ismerkedhetünk meg. Családi fényképek, történetek, filmek mutatják egy nyitrai zsidó család minden napjait ezekben a nehéz időkben... A békéscsabai Hirsch család tagjai is megelevenednek, látjuk a háború előtti gondtalan életet, a mésszárlást, és azt, hogy mi maradt a háború végére... A kiállításon keresztünk a Yad Vashem és a világ Holokauszt emlékhelyeit bemutató adatbázisban. A bejáratnál lévő kis boltban számtalan érdekes és hasznos kiadványt szerezhetünk be.

Aachen...

Ha az ember péntek este egy olyan

városba téved, ahol van működő zsinagóga, nem teheti meg, hogy nem néz be a szombatfogadásra. Így tettettem Aachenben, testvéremmel együtt, aki látogatóba érkezett hozzám erre az egy hétvégére. A 10 éve épült zsinagóga egyszerű, modern vonásokat tükröz. A padok félkör alakúak, középen a Bima, egy hatalmas, művészien kialakított Dávid-csillag a részben üveg tető alatt. Az Itentisztelet hétkor kezdődött. Először csak néhány idősebb és középkorú, oroszul beszélő férfi érkezett az imára, de mire a fiatal, Zürichből származó rabbi neki kezdtett, már fiatalok és hölggyek is jöttek a Kabalat Shabatra. Jó érzés volt itt lenni, ezen a helyen fogadni a szombat királynőjét... Az imát követően a közösség tagjai kiduson mondtak áldást a borra és a barcheszra.

Maastricht és Köln...

Kihasználva, hogy Jülich a belga és a holland határ közelében fekszik, nem hagytuk ki Maastricht zsinagógáját sem. A zsúfolt belvárostól néhány utcányira sikerült meglelni az épületet. A következő napon Köln felé vettük az irányt, ahol első utunk szintén a zsinagógához vezetett.

A cikk írásakor még egy hetem van a németországi tanulmányutamból, s előttem van még egy hétvége..., ha ismét valamilyen, a zsidóság szempontjából érdekes hely felé járok, a következő Hitközségi Híradóban biztosan beszámolok róla.

A zsidó otthon – a család oldala

Nagymegyertől Givatayimig – 13. rész

Munkaszolgálat

Az emlékezetes, drámai színvallás utáni, a nyárvégi hónapok, idilliuk, zökkenőmentes légkörben teltek. Mozgalmi tévékenységünk már Horival karoltve folytatódott. Az a rövid korszak valóságos nyaralás volt, mert nem kellett többé bujkálni és titkolni a fiúkkal való kapcsolatunkat Hori elől. A nyugalmas hangulatot csak a behívó, a hírhedt munkaszolgálatra, zavarta meg. 1943. október 4-én vonultam be Mohácsra, az ott állomásozó 4. utász zászlóaljhoz. A hajó, amivel utaztam, zsúfolva volt zsidó fiúkkal, akik szintén oda mentek. Akadtak ismerős arccok is, néhányan a mozgalomból, Markovics Jenő, Jákov, Meyer Jóska és Wertheimer Ernő, Júda, akikkel megbeszéltük, hogy igyekszünk együtt maradni, amennyire lehet. Voltak fiúk más mozgalomból is és így összeverődött egy 17 tagból álló, cionista csoport, már a néhány órás hajózás alatt. Egy magas, szóke, intelligens arcú és hangú fiú, egyik testvér mozgalomból, felkeltette az érdeklődésemet. Szóba egyedültünk és hamar kiderült, hogy sok közös érdeklődési területünk van. Legfontosabbnak találtuk a héber nyelv szeretetét. Azonnal át is tértünk erre a nyelvre és a szép hajóút nagy részét így csevegtük végig. Persze, a héber nevünket használtuk, József elkezdett játszani a nevemmel, addig, amíg eljutott a Jézus névhez. Ez a név rajtam maradt és nagy jelentőséggel bírt számonra és sorsomra a munkaszolgálat nehéz hónapjai folyamán, Schaeffer Józéffal való ismeretségünk szoros barátsággá fejlődött. A mohácsi hajóállomáson néhány őrmester és szakaszvezető fogadta a több száz muszos (munkaszol-

gálatos) regrutát, és egy tágas térségre vezényelt (de inkább, terelt) bennünket. Névsorolás kezdődött, amely két, többé-kevésbé, egyenlő csoportra osztotta az érkezetteket, a 4/3 és 4/4 századokra. Az egész cionista csoport, egy kivételével a 4/3-ba került. Egy tiszt programbeszéde következett. Bemutatkozott, mint Keszler főhadnagy, a 4/4 század parancsnoka. Elmesélte, hogy ez nem az első munkásszázad, amit a vezénylete alá vesz. Az előző századdal kiment a keleti frontra és abból alig néhányat hozott vissza. Megírta az új századnak, hogy sorsuk hasonló lesz, ha nem fognak így, vagy amúgy viselkedni. A természetes, ösztönös felhördülést egy természetellenes Pofa be! üvöltéssel fognak el. A megrémült század elvonult állomáshelyére és mi ottmaradtunk Mohácson az újonc kiképzésünkre. Nem kaptunk, sem egyenruhát, sem bakancsot, csak katonasapkát és egy, kívül sárga, belül fehér karszalagot. Az elv szerint, zsidó nem viselhetett Magyar Királyi egyenruhát. Kárpótlásként kaptunk havi néhány pengő ruhakoptatási díjat. Persze, fegyvert sem kaptunk, helyette egy szép, vadonatúj ásó lett a legközelebbi barátunk. Ez feküdt mellettünk a körleti szalma fekvőhelyünkön. A mi parancsnunk szintén bemutatkozott, mint Csutorás főhadnagy. Nem tett említést az előző, véres szájú beszéddel kapcsolatban, hanem kimért, tárgyilagos mondatokban elmondta, hogy mit vár tölünk és mi vár ránk. Feltétlen fegyelem és a katonai szabályzat szigorú betartása volt a jelzava. A főhadnagy program beszéde valamennyire megnyugtatott bennünket az előbb hallott kérkedés és fe-

nyegetés okozta megrázkódítás után. A század négy szakaszra, azok pedig, négy-négy rajra lettek osztva. Az új barátom, József, magassága miatt, a rajában az első volt. A mellette lévő rajban, bár voltak nálam jóval magasabbak, engem állított a szakaszvezető elsőnek. Úgy látszik, az újonnan kapott becenevem már kiszivárgott, mert ő azt kiáltotta: Jézus, maga ide! Még senkinek a nevét nem tudta. Ez a helyezés bizonyos előnyökkel járt. A hadsereg néz ez a rajparancsnok helye. Az igazság az, hogy minden végig, az összes keretlegény így hívott és sohasem hallottam egy rossz szót, egyiktől sem, pedig azok nem válogatták a szavukat.

A mitológiai névnek valamiilyen mágikus hatása volt rájuk. Azt tisztelték és általa engem is. Utász kiképzést kaptunk, ami hat hétag tartott, csak a fegyver helyett az ásó-lapátunkkal végeztük a gyakorlatokat. Voltak a században szakista szakaszvezetők is, akik a fiúkat, időnként, alaposan megcsuklóztatták. Ebben is szerencsém volt, mert a mi szakaszvezetőnk nem követett el felesleges túlkapásokat, ezen a téren. A kiképzés utolsó vasárnapján családi látogatást engedélyezett a parancsnok. Otthonról senki sem jöhetett, az északi Csallóközből a déli Mohácsra. Cípi, menyasszonyomként, jött el. Egyetlen mohácsi volt a századunkban, a helyi zsidó orvos fia, aki a mellettem lévő raj élén állt.

Mikor meghallotta, hogy a menyasszonyom jön látogatni, erősködött, hogy Cípi aludjék a szülei házában. A látogatás este hatig tartott, akkor a vendégek hazautaztak. András, barátom, megsúgta a szakaszvezetőnek, aki az ő cselédjüknek udvarolt, hogy az én vendégem estére az ő vendégük

lesz. Az, parancsot adott, hogy, jöjjek vele. Így még az estét is Cipivel töltöttem, egy elsőrangú vacsora mellett és a Vas család kellemes társaságában. Még takarodó előtt visszaérkeztünk a körletbe. Mindez a kijárati tilalom dacára történt. Az volt az érzem, hogy ezt a kiváltságot is a jó becenevemnek köszönhettem. A kiképzés hat hete után, századunk a szomszédos Pécsre lett áthelyezve, az ottani élős (élelmező) alakulathoz. Két részlegre oszottunk, az egyik amelyhez a mi csoportunk nagy része tartozott- egy nagy raktárban dolgozott; a másik részleg egy Szénáter-nek nevezett szabad ég alatti térségen, szalma és széna bálákat rakodott, kocsikról kazlakba - az érkezőket és viszont a vételezeteket. A mi munkánk zsákolás volt, behordani, teherkozkról a raktárba és fordítva. Voltak 85 és 100 kilós zsákok. Ezeket a csekélyiségeket, gyakran fel kellett vinni a padlára, meglehetősen rozoga csigalépcsőn, vagy le a pincébe, a lépcső folytatásán. Felesleges hangsúlyozni, hogy ez a sport a városi fiúknak teljesen idegen és új volt.

Szerencsére, voltunk egynéhányan falusiak, akiknek volt már alkalmuk, fiatalabb korukban is zsákolni. Mi megtanítottuk bajtársainkat a szakma főtelyaira, és amíg belejöttek, a munkájuk jórészét a saját vállunkra vettük, nehogy büntetésben részesüljenek. Itt nagyon jól jött, amit a cséplésnél tanultam, pár ével azelőtt. Rövid idő múlva, már sportot üztünk belőle. Egyedül vállra venni a zsákat, amit, különben, ketten emeltek a hordár vállára, vagy két zsákkal a vállunkon, sétaíni (170 kgl). A kísérő keretlegények és a raktár állandó, civil emberei bámulva nézték ezt a furcsa szórakozást. Egyszerűen, gúnyt úztünk a nehézségből és megmutattuk, hogy ez a munka nem tör meg bennünket.

Közép-Kelet-Európai Keresztény-Zsidó Konferencia Budapesten

A magyarországi Keresztény-Zsidó Társaság 1991 januárjában alakult meg Budapesten, a rendszerváltást követően. A vallásközi dialógus, párbeszéd ezen időpontig Magyarországon általában ismeretlen valami volt, a kérdéskör létét a Keresztény-Zsidó Társaság vitte be a társadalmi tudatba. Rendszeres tevékenységével, havonta Budapesten és szerte az országban előadásokat, rendezvényeket, konferenciákat, kulturális rendezvényeket szerveznek, jelentős programsorozatot tudhat maga mögött a minden éves szervezet. A Keresztény-Zsidó Társaság tagja a Nemzetközi Keresztény-Zsidó Tanácsnak (ICCJ) is. Egy évtizede vesz részt annak munkájában és az elmúlt években hozzákezdett Közép-Kelet-Európai programjának megvalósításához is. Ennek keretében tartották meg Budapesten, az Evangélikusz Hittudományi Egyetemen az „I. Közép-Kelet-Európai Keresztény-Zsidó Konferenciát 2006. nov. 27-28-án.

A kétnapos konferencia a Keresztény-Zsidó Társaság, az Evangélikusz Hittudományi Egyetem és a Goldziher Intézet égisze alatt jött létre. Megnyitójában, CSEPREGI Zoltán, az Evangélikusz Hittudományi Egyetem rektora hangsúlyozta, hogy egyetemük minden nyitott volt a vallásközi párbeszéd irányába. Csepregi Zoltán rektor egyébként maga is avatott ismerője a kérdéskörnek, hiszen antiszemitizmusról, vérvádakról írt könyve nemrég jelent meg Budapesten. A Keresztény-Zsidó Társaság ügyvezető elnöke, FABINY Tamás evangélikusz püspök megnyitójában fontosnak tartotta a nemzetközi nyitást, különösen régiónkban. Fabiny Tamás püspökként az egyetlen a magyarországi püspökök között, beleértle a katolikus, és protestáns felekezeteket is, aki a kérdéskörnek szakértője, doktori disszertációját is ebben a tárgykörben írta meg. Az első nap elnöke CSERNÁK István, metodista szuperintendens volt. A Keresztény-Zsidó Társaság nagy hangsúlyt helyez arra, hogy ne csak az ún. nagy létszámu, de a kisebb létszámu keresztény egyházak, felekezetek felé is kiterjeszze a vallásközi kapcsolatok ügyét.

Az első előadó Helmut NAUSNER, az Osztrák Keresztény-Zsidó Társaság elnöke volt, aki az ICCJ 2006. évi bécsi konferenciáját értékelte. A 2006. július elején Bécsben megtartott konferencia, a Nemzetközi Keresztény-Zsidó Tanács rendes évi konferenciája volt. A konferenciának jelentős előadója volt John Pawlikowski, chicagói katolikus teológiai professzor, az ICCJ elnöke, teológiai szempontból kitűnő előadást tartott. A konferencián egyik jelentős kérdéskör

volt Izrael napi politikájának megítélése, vagyis a kódolt antiszemitizmus jelensége a világban. Tehát Izrael napi politikájának bírálata adott esetben egy új antiszemitizmus-forma lehet. A legnagyobb érdeklődést a Kelet-Európai régió megnyilatkozása váltotta ki, mert eltérően az általában idősebb generációnak helyt adó konferenciától, itt szlovák, cseh, magyar és bosznai térségből fiatalok je-

Társaságot mutatta be. Ismertette, hogy Olaszországhoz és Lengyelországhoz hasonlóan Ausztriában is vezették a zsidósággal foglalkozó napot a keresztény egyházak Ökumenikus Imahetének első, kezdő napján. Szorgalmazzák továbbá, hogy a keresztény istentiszteleteken az ószövetségi szövegrészleteket minden és ne csak tetszés szerint olvassák fel. Nem tartják helyesnek, hogy egyes keresztény csoportok átvesznek zsidó liturgikus elemeket, vagy ünnepeknek a megtartását. Ezek a párbeszéd kisiklásai kényt értelemzhetők.

Ivan KOLIN, a Kassai Zsidó Hitközség elnöke és PASZTERNÁK Tamás, a Komároni Zsidó Hitközség koordinátora „Zsidók és nem zsidók Szlovákiában: múlt és jelen“ címmel tartottak előadást. Ivan Kolin előadásából egy igen színes és gazdag kép bontakozott ki. Egy komoly és jó együttműköd-

Keresztény-zsidó konferencia Budapesten: Tiberiu Roth (Brassó), Joel Schlesinger (Kolozsvár) és dr. Ivan Kolin (Kassa)

lentek meg. Jelentős volt az iszlámmal való problémakör felvetése is. A Keresztény-Zsidó Társaság Magyarországon elsőként a világban egy Zsidó-Keresztény-Iszlám Vallástudományi Szabadegyetemet működtet.

Nov. 28-án adott elő Markus HIMMELBAUER, az Osztrák Keresztény-Zsidó Társaság főtitkára, aki az 50 éves az Osztrák Keresztény-Zsidó

dést építettek ki a Kassán a keresztény egyházak felé, akikkel együttműködve közös rendezvényeket tartanak, pl. utazást Izraelbe.

Elmondta azt is, hogy az antiszemitizmus nem lefutott jelenség Szlovákiában sem, ezen a téren van mit tenniük még az egyházaknak is.

(Folytatás a következő oldalon)

Közép-Kelet-Európai...

(Folytatás az előző oldalról)

Paszternák Tamás Édesapja nyomdonkain járva, testvérével egy évtizede komoly munkát végez a komárnói zsidó közösség megmaradásáért és hitéletének továbbviteléért. Itt is igen jelentős és komoly kapcsolatokat ápolnak, rendszeres tartanak közös szervezésben rendezvényeket a komárnói kereszteny egyházakkal, illetve világi intézményekkel. Jelentős kölcsönkapcsolatokat ápolnak a magyar neológ rabbikarral, de ugyanígy pl. az osztrák zsidó közösséggel is.

A romániai zsidó közösséget Ionel SCHLESINGER, az Aradi Zsidó Hitközség elnöke és RÓTH Tibor, a Brasó-i Zsidó Hitközség elnöke képviselte.

Bemutatták a romániai zsidóság múltját és jelenét. Schlesinger elnök úr jelentős munkáról számolt be, melyet Arad zsidó és nemzsidó lakosai között végeznek, és sok közös rendezvény, illetve együttműködési szál jelzi életüket. Létrehoztak egy judaisztikai kutató intézetet is, melynek jeles előadói vannak, így a Debreceni Hitközség elnöke, Halmos Sándor is, az ORZSE docense. Róth Tibor elnök úr vetítékképes előadásban rajzolta meg a romániai zsidóság történetét és jelenét, különös tekintettel a holocaustra, kitérve a korábbi időszak romániai holocausttörténetének meghamisítóira is.

A Kereszteny-Zsidó Társaság elnökségi tagja HARSZTI György, az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem tanárszékvezető professzora „A magyar zsidóság története: 1945-1956” címmel tartott kitűnő előadást, mely a sokat vitatott és kevéssé feldolgozott magyar zsidó történelem egy szakaszát mutatta be hitelesen. Ez egyben alkalom volt emlékezni az 56-os magyar forradalomra és szabadságharcra is.

HALMOS Sándor, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke, aki a második nap elnöke volt, hangsúlyozta a Kárpát-medencében élő zsidóság összefogásának szükségességét és ismertette a hetedik éve megrendezett Debreceni Határon-túli Zsidó Hitközségek Nemzetközi Konferenciáinak eredményeit. Jutta HAUSMANN, az Evangélikusz Hittudományi Egyetem professzora, a Goldziher Intézet ügyvezető igazgatója „Zsidók és nem zsidók együtt-

A konferencia résztvevői, Csernák István (metodista egyház) és Halmos Sándor (Debrecen)

élesének esélyei Közép-Kelet-Európában a harmadik évezred kezdetén” címmel tartott előadásában különösen fontosnak tartotta azt, hogy egy régió megismérje egymást, tapasztalataitát átadják és együtt folytassák közös soruk alakítását. Zárszavában SZÉCSI József, a Kereszteny-Zsidó Társaság főtitkára „A vallás biztonságpolitikai kockázatai” címmel arról beszélt, hogy meg kell fontolni, hogy milyen teológiai gyárt egy vallás, milyen programokat dolgoz ki, mert pl. a teológiai anti-judaizmus a politikai antiszemizmust át a holocausthoz vezetett, de egy át nem gondolt pápai megnyilatkozás, XVI. Benedek pápa regensburgi beszéde is pl. földindulást indított el az iszlám világban. Beszélt továbbá arról, hogy az osztrák testvérszervezet néhány programját megfontolandónak tartja Magyarországon is, és javaslatot terjeszt be a legközelebbi elnökségi ülésen arról, hogy Magyarországon is legyen a kereszteny egyházkban az ökumenikus imahéthez hasonlóan egy „kereszteny-zsidó párbeszéd” nap, illetve kérni fogják a kereszteny egyházkat, hogy istentiszteleteiken az ószövetségi részleteket ne csak néha olvassák fel, hanem mindenkor. Nem tartja továbbá ő sem helyesnek, hogy keresztenyek egyes zsidó vallási szokásokat felvegyenek, vagy bizonyos zsidó ünnepeket megtartsanak, hanem mindenki élje saját identitását és azt alakítsa jobbá elvi és gyakorlati síkon egyaránt.

Az első nap délutánján LAZARO-

VITS Ernőnek, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének külügyi osztályvezetőjének vezetésével a konferencia résztvevői megtekintették a Budapesti Dohány utcai Zsinagógát és a Holocaust emlékparkot valamint Carl Lutz emlékművét a Rumbach Sebestyén utca elején, ahol a metodista diplomata tevékenységét CSERNÁK István, a Magyarországi Metodista Egyház szuperintendense ismertette. A konferencia befejezéseként a Parlamentben BALOG Zoltán, országgyűlés képviselő, a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke fogadta. A közel egy órás eszmecsérében a résztvevők vázolták Magyarországnak és a Kárpát-medence országai összefogásának szükségességét a vallásközi kapcsolatok közös alakításában, melynek pozitív társadalmi és politikai következményei lehetnek. Szécsi József, a Kereszteny-Zsidó Társaság főtitkára sajnálatosnak tartotta azt, hogy a magyarországi kereszteny-zsidó párbeszéd társadalmasítását érdemben nem támogatja a magyar kormány és parlament, és az megreked a vallási és államközi protokoll érdekszférájában. A konferencia résztvevői kinyilvánították a következő 2007. évi budapesti konferencia megtartásának szükségességét.

Szécsi József,
a Kereszteny-Zsidó Társaság
főtitkára

Macesz Maci és Sófár Süni kalandjai avagy az ifjúság oldala

Jitzko 60 éves

December 15-én kerek jubileumot, 60. születésnapját ünnepte Jichak Roth, mindannyiunk Jickója, aki az utóbbi másfél évtizedben, a szarvasi tábor vezetőjeként jelentős szerepet töltött be a zsidó fiatalok nevelésében. Gratulálunk. Bis 120!

A Chochmes visszatért

Három év szünet után újra megjelent, a Chochmes a Szlovákiák Zsidó Fiatalok Uniójának lapja. Az igényesen szerkesztett újsággal négyre bővült a Szlovákiában rendszeresen megjelenő zsidó periodikák száma. Bízunk benne, hogy a Chochmes visszatérésével a zsidó fiatalok programjai is gazdagodnak, színesednek. A lapot Zuzana Kizáková, az unió elnöke, újságíró szakos egyetemi hallgató szerkeszti. További sok sikert kívánunk!

Koncert az Élet Menete Alapítvány javára

A jó öreg Dohány utcai Zsinagóga sajnos ritkán láthat ilyen sokadalmat. A kíváncsi hallgatóság hosszan kígyózó 3-4-es oszlopban várta bejutásra a Zsinagóga biztonsági kapujánál, az Élet Menete Alapítvány meghirdetett jótékonysági koncertjére, melyre minden jegy elkelt, még az álló helyekre is.

Dés László, Varnus Xaver és Gerendás Péter közreműködésével került sor a több mint fél éves előkészületet igénylő koncert megrendezésére. A rendezvény fővédnöke Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke volt.

A bebocsátás a Zsinagógába még a meghirdetett kezdési időpontban is tartott. A várakozó hallgatóság türelmetlen ségét Varnus Xaver oldotta oly módon, hogy szavaival élve saját koncertje előzenekarrá avanza, nagy sikkerrel.

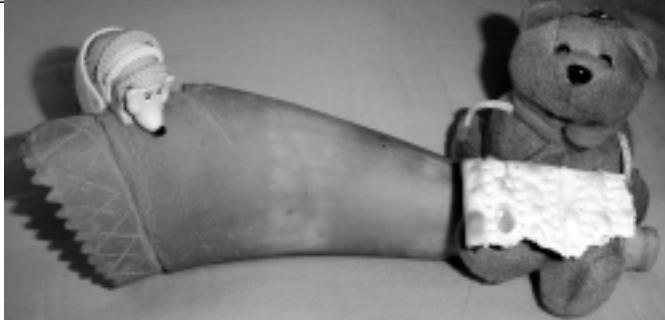
A koncert, Szellő István műsorvezetésével kezdődött, majd Frölich Róbert főrabbi, illetve Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató az Alapítvány munkáját mélítette. A beszédek elhangzása után, a váratlanul elhunyt Pege Aladárra emlékeztünk, aki a jelenlévő művészkekkel közösen lépett volna fel. A nagyszerű művészstől az ENSZ első Holokauszt Emléknapján készült videofelvétellel búcsúztunk.

A koncertet Dés László és zenekara nyitotta, produkciójuk, a kezdeti keverőpult beállítási nehézségek ellenére, hatalmas sikert aratott. Kiemelkedő volt, Dés András fergeges játéka az ütőhangszereken.

Gerendás Péter és csapata következett, széles repertoárt mutattak be a közönség nagy örömére, így a Jiddise Mámé is sorra került. Gerendás Péter fia, Dani a dob virtuóz szintén kitett magáért.

Úgy tűnik az utódok, szeretik az ütőhangszereket. A művészkek és zenekaruk, rendhagyó zenei felállásban közösen előadták Bach Air művét.

A zenekarok után ismét Varnus Xaver orgona játékában gyönyörködhetünk. A közönség már abban a hitben lehe-

tett, hogy vége Xaver játékának, mikor egy népes fúvós zenekar felállt a Tórasztekény előtt, majd Xaver elkezdte e szokatlan kísérettel az 1492 Vangelis művet játszani. A közönség tombolt, a zenészek a ráadások miatt nehezen tudták befejezni előadásukat.

A művészek a koncert bevételét az Alapítvány javára ajánlották fel.

Sajnos az Alapítvány nehézségekkel küzd, nehezen lehet előteremteni a szükséges anyagiakat, hogy mind több sorstárs és együttérző szímpatizáns látogasson el e történelmi zarándoklatra a szenvedések helyszíneire, Auschwitz-Birkenauba. Ezért fontos, hogy az alapítvány költségvetését a szponzorokon kívül, más forrásokkal, így jótékonyiségi rendezvényekkel is segítsük, mellyel hagyományt szeretnénk teremteni.

Büki Gyula

Budapest, 2006. december 10.

A pécsi zsinagóga

Gyertyagyújtások

2007. január 13. B:15:57 K: 17:07

2007. január 20. B:16:06 K: 17:16

2007. január 27. B:16:17 K: 17:26

2007. február 3. B:16:27 K: 17:35 TuBiSvátl!

(Gy – gyertyagyújtás ideje, K – ünnep kimenetelének ideje, szombat este)

Kile Kaleidoszkóp

Beszélgetés Vadász Magdával, a HH munkatársával

– Hosszabb ideje Ön fordítja lapunk szlovák nyelvű cikkeinek jelentős részét. Kérem, mutatkozzon be olvasóinknak.

– Vadász Gáborné, született Magdaléna Donáthová vagyok. Vágselfén, vallásos zsidó családban születtem. Édesanyám megírta Auschwitz és Trutnov poklát, édesapám Bergen Belsen-ből jutott haza. Szabadulásuk után házasodtak össze és neveltek fel öcsémet, Imrét és engem. Mindkettőnknek közigazdasági végzettségünk van. Házasságkötésemig a Vodohospodarske stavby-nál dolgoztam, majd férjemet Budapestre követve az Országos Vízügyi Beruházó Vállalatnál (OVIBER), a Gabčíkovo - Nagymarosi Vízlépcső beruházásánál dolgoztam. E munkám mellett szlovák és cseh szinkrontolmácsolásokat vältáltam szakmai és legmagasabb állami szinten is, majd a magyarországi vízlépcső munkák leállítása után önálló tolmács és fordító cégben végzem ugyanezt a tevékenységet.

Alapító elnökségi tagja vagyok az MFTE-nek (Magyar Fordítók és Tolmácsok Egyesülete), amely fontos érdekvédelmi szerepet tölt be. A Magyar Kereskedelmi Kamara Tolmács tagozatában is elnökségi tag vagyok. Munkám során számos kitüntetést kaptam, de leginkább a Szlovák Külügyminisztérium arany érdemrendjére vagyok büszke, amit a szlovák-magyar kapcsolatok javításának elősegítésért kaptam. Több éven keresztül a budapesti B'nai Brit Páholy elnöke voltam, és jó viszonyt alakítottam ki a pozsonyi és kassai testvér páholyokkal.

Eszter lányom pszichológus - közgazdász, Sámuel unokámmal örvendeztette meg családunkat, és most ikergyermekeket vár, Éva lányom angol-szlovák tanár, többek között a Budapest internetes portál önkéntese.

Férjem villamosmérnök, aki 15 éve az Amerikai Joint Magyarországi Iro-

dájában műszaki vezetőként dolgozik, Ő foglalkozik a Szarvasi tábor műszaki dolgaival.

– Mi motiválta arra, hogy önkéntesként elvállalja ezt a nem könyű, időigényes feladatot?

– Úgy érzem ahhoz, hogy legyen zsidó közösségi élet, alapvető az önkéntesek munkája, tehát minden zsidó érzelmű és tevékenykedni képes hit-testvérünknek ajánlom az önkéntes tevékenységet. Rendkívül fontosnak tartom a szlovákiai diaszpóra zsidóságunk megtartását és ezért itt szlovákról fordítással támogatom a Hitközségi Híradó megjelenését. Az önkéntes munkát már hazulról hoztam, az egész családunkat sokat tevékenykedik most is, többnyire Éva lányommal megyünk különböző rendezvényekre segíteni.

– Ön szerint mi az-az üzenet, melyet ma a Hitközségi Híradónak közvetítenie kell?

– A legfontosabb üzenet az összetartozás zsidó vallásunk hagyományai alapján, eseményekre, rendezvényekre, közös ünnepekre felhívás, tudósítások más hitközségekről. A Híradó ezekről híven tudósít.

– Mivel egészíténé ki a lapot, hogy helyezné a hangsúlyokat?

– A Hitközségi Híradó jól megszerkesztett lap, talán az ifjúsággal kapcsolatos cikkekből több lehetne benne.

– Közeledik chanuka ünnepe, mit jelentenek Önnek ezek a napok, hogyan ünnepel?

Nekem a Chanuka valóban a fény ünnepét jelenti, amikor családi körben meggyűjtjük a gyertyát és örülünk, hogy együtt lehetünk. Éppen ezért a Híradó minden olvasójának boldog Chanukai ünnepeket kívánok.

/p/

Közös gyökereink

A 2006. év utolsó tanítási napján a komáromi Marianum Katolikus Iskolaközpontban a nemzeti imaév lezárásként fába véssett Tízparancsolatot avattak. Az iskola igazgatója, dr. Madarász Róbert ünnepi beszéde után a katolikus és a református egyház szertartása szerint szentelték fel az alkotást. A KZSH-t Paszternák András képviselte az eseményen. A rendezvény fogadással zártult.

Köszönjük, Sándor!

December közepén levelet kaptunk Halmos Sándortól, a Debreceni Satus Que Ante Izraelita Anyahitközség ügyvezető igazgatójától, melyben jelezte, hogy tíz éves hitközségi vezetői munka után 2007. január 1-jétől lemondott tisztségéről.

Pasternák Antal, a KZSH elnökének levele Halmos Sándornak:

*Debreceni Zsidó Hitközség
Halmos Sándor ügyvezető igazgató úr részére*

**Tisztelt Igazgató Úr!
Kedves Sándor!**

Sajnálattal értesültünk döntéséről, a Debreceni Zsidó Hitközség ügyvezető igazgatói posztjáról való lemondásáról. Az elmúlt évek során, elsősorban a Debrecenben tartott határon túli konferenciák kapcsán kialakult jó kapcsolat meghatározója lett közösségeink életének is. Bízunk benne, hogy ez a jövőben is folytatódni fog.

További életéhez ezúton kívánunk sok erőt és egészséget.

Tisztelettel:

Pasternák Antal
elnök

Komárom, 2006. december 15.

Rozhovor s Magdalénou Vadászovou

– Už dlhšiu dobu vy prekladáte väčšinu našich článkov do slovenčiny. Prosím Vás predstavte sa našim čitateľom.

– Volám sa Magda Vadászová, rodená Donáthová. Pochádzam zo Šale, kde som vyrásťla v pobožnej rodine. Moja mamička prežila peklo Osvienčima a Trutnova, otec sa vrátil z tábora v Bergen-Belsene. Po oslobodení sa zobrali a vychovali nás spolu s bratom Imrichom. Obidvaja máme ekonomické vzdelanie. Predtým než som sa vydala som pracovala vo Vodohospodárskych stavbách. Manžel je z Budapešti, a po presťahovaní som pracovala v podniku OVIBER, ktorý budoval Sústavu vodných diel Gabčíkovo- Nagymaros. Vtedy som začala tlmočiť slovenčinu a češtinu, dosiahla som to, že pracujem na najvyššej vládnej a štátnej úrovni. Po zastavení prác na vodnom diele túto prácu aj ďalej robím, teraz už vo vlastnej firme.

Som zakladajúcou členkou Zväzu maďarských prekladateľov a tlmočníkov, pracujem v predsedníctve, ako aj v predsedníctve Tlmočníckej časti Maďarskej obchodnej komory. V priebehu života som obdržala niekoľko vyznamenaní, ale hľadám najmä súčasťou Ministerstva zahraničných vecí SR, ktoré som dostala za činnosť v oblasti slovensko-maďarských vzťahov. V priebehu niekoľkých rokov som bola prezidentkou lóže B'nai B'rith Budapest, kde som vytvorila vynikajúci kontakt s lóžami v Košiciach a v Bratislave.

Môj manžel Gábor je elektroinžierom, už 15 rokov pracuje v budepešťskej kancelárii Jointu ako technický vedúci a zaoberá sa technickými záležitostami tábora v Szarvasi.

Dcére Eszter skončila psychológiu a ekonómiu, obdarila nás s vnúčikom - Sámuelom - teraz čaká dvojčačky. Dcéra Eva skončila slovenčinu a angličtinu, pracuje a okrem iných je dobrovoľníčkou na internetovom portáli Judapest.

– Čo Vás motivuje k tomu, že dobrovoľne robíte túto neľahkú a časovo náročnú prácu?

Som presvedčená o tom, že židov-

ský spoločenský život sa nemôže udržať bez práce dobrovoľníkov. Navrhujem, každému súverencovi, ktorý cíti niečo so židovstvom a je schopný ešte aj pracovať, aby sa týmto zaoberal. Pokladám za mimoriadne potrebné to, aby sa zachovalo židovstvo aj na Slovensku, a ja touto činnosťou podporujem vydávanie novín. To že vykonávam dobrovoľnú prácu pochádza ešte z rodiska, naša celá rodina bola a je mimoriadne činná, spolu s dcérou Evou chodíme pomáhať na rozličné akcie.

– Podľa Vás, čo je ten odkaz, ktorý by mal náš Spravodaj sprostredkovať?

– Najdôležitejším odkazom je súdržnosť na základe tradícií nášho židovského náboženstva. Spravodaj by mal podávať správy o udalostiach, akciách, upozorniť na sviatky a informovať o iných obciach - túto úlohu spĺňa.

– Čím by ste doplnili naše noviny, čo by ste viacej zdôraznili?

– Spravodaj sú dobre zostavené noviny, možno by ste mali viacej písť o mládeži.

– Blížia sa sviatky Chanuka, čo pre Vás znamenajú, ako oslavujete?

– Pre mňa je Chanuka naozaj sviatkom svetla, mi v rodinnom kruhu zapáľujeme sviečky a tešíme sa tomu, že môžeme byť spolu. Pri tejto príležitosti prajem všetkým čitateľom Spravodaja šťastné sviatky.

Krátke správy

★ HH podporila pani Alžbeta Reiszová (Dunajská Streda)! Ďakujeme!

★ Zbierka Malej knižnice Bélu Spitzera bola rozšírená, získali sme knihy v maďarskom a slovenskom jazyku.

★ Rodina Saláthova darovala našej komunité sviečky na Chanuku.

★ Víťazné projekty: Mesto Komárno podporilo koncert Wiener Jüdischer Chor sumou 8000,- Sk, z pozitívnej bilancie tohtoročného mestského rozpočtu bola odhlasovaná na podporu našej komunity suma 17.900,- Sk. Holandský židovský humanitárny fond podporil sumou 5.000,- Eur náš program pre mladých „Ledor Vador“, ktorý sa uskutoční v roku 2007.

★ Predseda ŽNO písomne gratuloval Dr. Tiborovi Bastrnákovi, primátorovi nášho mesta, pri príležitosti jeho znovuzvolenia.

★ Touto cestou by sme chceli gratulovať Dr. Tamásovi Novákovi, členovi ŽNO, z príležitosti jeho zvolenia do mestského zastupiteľstva.

★ 1. januára oslávia svoje okrúhle narodeniny jediné židovské dvojčačky z Komárna, tajomníčka ŽNO Eva Ádlerová (Raabová) a jej sestra Agneša Szépová (Raabová). MAZL TOV! Bis 120!

Ako sme seminárovali...

(Pokračovanie zo strany 1.)

Dôkazom toho je synagóga a dva unikátné židovské cintoríny, ktoré sme navštívili.

Synagóga pochádza zo začiatku 16. storočia a je najstaršou synagógou na Morave, po pražskej Staronovej dokonca druhou najstaršou v Česku. V súčasnosti slúži ako modlitebňa Zboru cirkvi československej. Na starom cintoríne sme našli aj náhrobný kameň významného rabína a mysliteľa B.T. Fränkela. Cintorín, ktorý zničili nacisti, mesto zrekonstruovalo a otvorilo v roku 1992. Možno si len ticho priať, aby si mestá na Slovensku podobne vážili svoje historické pamiatky.

**Eliška Pírková
Zuzana Kizáková**

SPRAVODAJ

בָּה

OBSAH ČÍSLA:

- ❖ Čo sa stalo v Komárne – Spomienka v Deň pamiatky obetí holokaustu OSN
- ❖ Ako sme seminárovali
- ❖ Krátke správy
- ❖ Rozhovor s Magdalénou Vadászovou

Čo sa stalo v Komárne

Spomienka v Deň pamiatky obetí holokaustu OSN

28. januára 2007, nedea
Menház (Útulok) - Židovské kultúrne a spoločenské centrum
Komárno, ul. Eötvösa č. 15,

Valné zhromaždenie OSN rezolúciou dňa 1. novembra 2005 vyhlásilo deň oslobodenia tábora smrti v Osvejencime v roku 1945 - 27. január - za „Deň pamiatky obetiam holokaustu“. Jednohlasné rozhodnutie zdôrazňuje „povinnosť pripomenúť si“ a „povinnosť učiť“, aby budúce pokolenia spoznali dejiny hromadných nacistických vrážd, ktoré si vyžiadali šesť miliónov obetí, väčšinou Židov.

Komárňanská Židovská náboženská obec organizuje v roku 2007 v našom meste – v druhý Deň pamiatky obetí holokaustu OSN – po prvýkrát program s tým neutajovaným cieľom, aby otvorila pred verejnosťou témy, o ktorých sa vôbec nerozprávalo, alebo sa o nich rozprávalo veľmi málo. Veríme, že v toto popoludnie ku nám zavíta veľa hostí, ktorí prejavujú záujem o túto tematiku.

13:30 – Komárno a Holokaust - prednášajúci Tamás Kovács, Dokumentačné stredisko a pamätné miesto holokaustu v Budapešti, vedúci skupiny, historik.

Tamás Kovács sa napriek svojmu mladému veku už niekoľko rokov aktívne venuje výskumu danej témy. Po roku 2003 sa už druhýkrát vracia do nášho mesta, tentoraz bude pred-

nášať o udalostiach, ktoré sa špeciálne týkajú „Obdobia krvoprelievania“ viažuce sa ku Komárnu.

14:30 – Blahoslavená Sára Salkaházi - svoju knihu predstaví Máté Hidvégi autor

Máté Hidvégi je biochemik, historik, kandidát chemických vied, vyznamenaný vysokoškolský profesor, objaviteľ viacerých liekov, medzi inými liečebného prípravku AVE-MAR, ktorý je určený pre liečbu ľudí s nádorovými ochoreniami. Jeho činnosť v oblasti histórie vzdelávania sa týka predovšetkým kultúry maďarského židovstva.

Pri príležitosti blahorečenia Sáry Salkaházy pod záštitou Spoločenstva svätého Štefana bola vydaná jeho kniha. Počas diskusie sa bude zvlášť venovať aj komárňanským súvislostiam.

16:00 – Spomienka a zapálenie sviečok pri pamätníku obetí v komárňanskej synagóge

Prednášky odznejú s tlmočením do slovenského jazyka.

Každého srdečne očakávame a uvítame!

Reportáž s Chochmesom

Ako sme seminárovali

Semináre plnia niekoľko funkcií. A to azda najdôležitejšou je funkcia sociálna. Stretávajú sa tu totiž mladí ľudia nielen zo Slovenska, ale i zo susedného Česka, nadviažu nové kontakty, priateľstvá, oprášia staré spomienky.

Samotný fakt, že na (našom) poslednom jesennom seminári v Olomouci od 27. – 29. októbra sa stretlo takmer 30 ľudí z Prahy, Brna, Bratislavы cez Galantu až po Košice pri jednom šábesovom stole, večerných rozhovoroch či na parkete na diskotéke, možno považovať za dostačujúci dôkaz, že hlavná funkcia seminára bola splnená.

Organizáciu si tento raz pod svoje krídla vzala Česká únia židovskej mládeže. A jej členovia sa postarali o príjemnú atmosféru, i mnoho úsmievných chvíľ v „kóser kuchyni“, kde pripravovali raňajky, obedы i večere. Chutné.

Okrem varenia, motania sa v kuchyni a snorenia po sladkostach a iných pochúťkach, sa účastníci seminára aj vzdelávali. Pretože ďalšou, nemenej dôležitou úlohou seminárov je osveta. Prednášky viedli rabín Gluck z Londýna, ktorý hovoril o všeličom možnom aj nemožnom... Ale najmä o Všemohúcom V sobotu večer prišiel expert na nacionálizmus Peter Drál z Nadácie Milana Šimečku v Bratislave. A rozbúril diskusiu. Hned prvými vetymi: „Študoval som nacionálizmus. A čo som sa naučil? že národy vlastne neexistujú.“ Divíte sa? Aj my sme sa divili... No pochopili sme. Snád.

Posledný deň patril výletu. V daždi sme nasadli do autobusu a po pol hodine sme vystúpili na námestí starobylého mesta Lipníka nad Bečvou, kde v minulosti žila početná židovská komunita.

(Pokračovanie na strane 2.)